

3.3. RESTORASYON DÖNEMİ GÖRGÜ KOMEDYASI

Rıza ÇİMEN¹

Giriş

İngiliz Rönesans tiyatrosunun neredeyse yüz yıl süren renkli serüveni 1642 yılında Püritenlerin baskısıyla çıkarılan ve tiyatroların kapatılmasını öngören bir yasayla 18 yıl sekteye uğramıştır. İngiliz İç Savaşında iktidarda olan Püritenler sanat, kültür ve sosyal yaşam gibi konularda koyu bir muhafazakâr düşünceye sahiplerdi. Kraliçe I. Elizabeth ve Kral I. James dönemlerinde İngiliz tiyatrosu her ne kadar en parlak dönemlerini yaşamış olsa da kısa bir süre sonra tiyatro karşıtlığının fazlasıyla yaygın olduğu Püriten dünya görüşünün hışmına uğramış ve 1660 yılında sınırlı sayıda da olsa tiyatroların tekrar açılmasıyla yeni bir döneme girmiştir. Aralarında Püritenlerin de olduğu parlamento yanlılarının iktidarı ele geçirmesiyle 1649 yılında idam edilen Kral I. Charles'tan sonra bir süre Devlet Koruyucu Lordu (Lord Protector) ünvanıyla Oliver Cromwell hüküm sürmüştü, ancak onun 1658 yılındaki ölümünden sonra ortaya çıkan siyasi çalkantılar sebebiyle Kral I. Charles'ın Fransa'da yaşayan oğlu II. Charles ülkesine davet edilmiş ve 1660'ta tahta çıkarılmıştır. Bu sebeple 1660 sonrası dönem adını monarşinin restore edilmesinden almış ve 'Restorasyon' Dönemi olarak bilinegelmiştir. Bu dönemin tiyatrodaki en belirgin karşılığı ise kuşkusuz komedi türü olmuştur.

Elizabeth ve James dönemlerinde trajedi türü belki de en popüler örneklerini vermişken, Restorasyon çağında tiyatro seyircisinin güldürüye yöneldiği görülür. Yaklaşık yirmi yıllık süreçte sayısız iç çekişme ve büyük bir iç savaştan geçen İngiliz seyircisinin komediyi kolektif bir iyileşme ve

¹ Öğr. Gör., ODTÜ-YDYO, rcimen@metu.edu.tr. ORCID iD: 0000-0002-8074-9155

Sonuç

Görgü komedyasının tarihsel yolculuğu elbette burada bahsedilen oyunlarla sınırlı değildir. Örneğin Goldsmith'ten kısa bir süre sonra Richard Brinsley Sheridan *The School for Scandal (Dedikodu Okulu)* (1777) adlı oyunu ile devrinin gösteriş düşkünlüğünü ve yapaylığını, yüksek sosyetedeki dedikodu ve entrika alışkanlığını kıyasıya eleştirir. Öte yandan görgü komedyası, Hirst'ün de belirttiği gibi 19. yüzyıla gelindiğinde neredeyse ölmüştür (47). Restorasyon döneminde zirveye çıkan, Neoklasik çağda önemli değişimlere uğrayarak devamlılığını sağlayan bu komedi türü, özellikle melodram ve aile trajedisi gibi dramatik türlere yenik düşmüş ve popülerliğini uzunca bir süre kaybetmiştir. Görgü komedisinin yeniden popüler hale gelmesi ancak 19. yüzyılın sonlarına doğru bu türü Viktorya çağının gerçekleriyle harmanlayarak özgün örnekler sunan Oscar Wilde'nın sahneye çıkmasıyla mümkün olmuştur.

Kaynaklar

- Barrett, Michele. Family. *A dictionary of Marxist thought*. Londra: Blackwell, 1991. Basım.
- Canfiel, Douglas J. *Tricksters & estates: on the ideology of restoration comedy*. Lexington: Kentucky UP, 1997. Basım.
- Corman, Brian. Comedy. *The Cambridge companion to English restoration theatre*. (edit. Deborah Payne Fisk). Cambridge: Cambridge UP, 2000. Basım.
- Çapan, Cevat. *Değişen Tiyatro*. İstanbul: Mitoş-Boyut, 2008. Basım.
- Hirst, David L. *Comedy of Manners*. Londra: Methuen, 1979. Basım.
- Muir, Kenneth. *The Comedy of Manners*. Londra: Hutchinson, 1970. Basım.
- Şener, Sevda. *Yaşamın Kırılma Noktasında Dram Sanatı*. Ankara: Dost, 2001. Basım.
- Şenlen Güvenç, Sıla. "Dünya bir sahnedir, lakin oyun kadrosu berbat": *İngiliz Edebiyatında Siyasi Hiciv Geleneği Neo-klasik Çağ*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi, 2014. Basım.
- Taner, Haldun, Metin And & Özdemir Nutku,. *Tiyatro Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 1966. Basım.
- Urgan, Mina. *İngiliz Edebiyatı Tarihi*. İstanbul. YKY, 2015. Basım.
- Yüksel, Ayşegül. Antik Yunan tiyatrosunda komedinin evreleri. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 33.1 (1990): 557-569. Basım.